

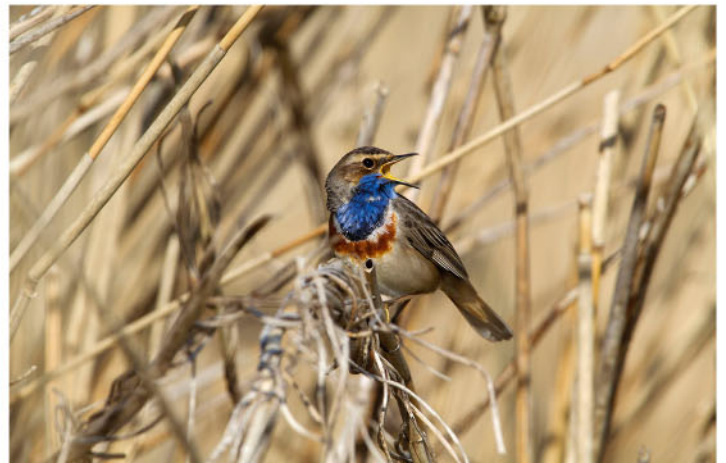

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Aanvullende Strategische Voorraden (ASV) drinkwater Gelderland

Advies over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport

25 juni 2018 / projectnummer: 3300

1. Hoofdpunten voor het milieueffectrapport (MER)

In het kader van de Ontwerp Structuurvisie Ondergrond (STRONG) heeft de Provincie Gelderland van het Rijk de vraag gekregen om Aanvullende Strategische Voorraden (ASV) grondwater voor de drinkwatervoorziening aan te wijzen. Deze gebieden met bijbehorend beschermingsbeleid moeten daarna opgenomen worden in een provinciale verordening.

De Commissie¹ beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het MER. Dat wil zeggen dat voor het meewegen van het milieubelang in het besluit over de aanvullende strategische voorraden in de provinciale verordening het MER in ieder geval onderstaande informatie moet bevatten:

- Een duidelijke beschrijving van het doel van het project. Geef aan welke doelen vast staan vanuit het beleid van het Rijk en welke doelen een streven zijn van de provincie zelf.
- Stap 1: Verkenningen naar:
 - mogelijke bronnen voor de drinkwatervoorziening (naast grondwater ook alternatieve bronnen zoals oevergrondwaterwinning, directe winning van oppervlaktewater en winning van brakwater) en mogelijke besparingen.
 - de ruimtelijke beperkingen van de mogelijke ASV locaties voor de omgeving en vice versa, driedimensionaal weergegeven, zodat beoordeeld kan worden met welke bestaande en toekomstige functies mogelijk conflicten bestaan, en met welke niet.
- Stap 2: mogelijke alternatieven voor het invullen van de ASV.
- Een beoordelingskader dat helpt bij het beoordelen of de doelen gehaald worden en dat de milieueffecten van de verkenningen en alternatieven inzichtelijk maakt.
- Een onderbouwde beschrijving van de mogelijke effecten van de alternatieven op natuur in brede zin². Als significante gevolgen op Natura 2000-gebieden niet zijn uit te sluiten, moet een Passende beoordeling worden opgesteld, die deel uitmaakt van het Plan-MER.

Besluitvormers en insprekers lezen in de eerste plaats de samenvatting van het MER. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER.

In de volgende hoofdstukken beschrijft de Commissie in meer detail welke informatie het MER moet bevatten. De Commissie bouwt in haar advies voort op de notitie reikwijdte en detailniveau. Dat wil zeggen dat ze in dit advies niet ingaat op de punten die naar haar mening in deze notitie voldoende aan de orde komen.

¹ De samenstelling en de werkwijze van de werkgroep van de Commissie voor de milieueffectrapportage en verdere projectgegevens staan in bijlage 2 van dit advies. U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, via de link [3300](#) of door dit nummer op www.commissiemer.nl in te vullen in het zoekvak.

² Effecten op natuur zijn er uiteraard alleen wanneer ASV ook daadwerkelijk worden aangesproken ten behoeve van de drinkwaterbereiding: de reservering op zich heeft hooguit lichte positieve effecten doordat er voorzichtiger wordt omgegaan met de ondergrond.

2. Achtergrond

2.1 Aanleiding, doelen en reikwijdte

De directe aanleiding van het voornemen is de (ontwerp) Structuurvisie Ondergrond (STRONG). In het kader van de Ontwerp Structuurvisie Ondergrond (STRONG) hebben de provincies van het Rijk de vraag gekregen om Aanvullende Strategische Voorraden (ASV) voor de drinkwatervoorziening aan te wijzen. Deze gebieden met bijbehorend beschermingsbeleid moeten daarna opgenomen worden in de provinciale verordening.

Uitgangspunten STRONG

In het STRONG staan meerdere uitgangspunten die van belang zijn bij het aanwijzen van de ASV. Deze staan in bijlage 1 samengevat. Met name de volgende uitgangspunten zijn naar oordeel van de Commissie relevant:

- Het maximumscenario, met een mogelijke gemiddelde groei van de drinkwatervraag met 30%, wordt als richtpunt genomen voor de toekomstige drinkwaterbehoefte op landelijk niveau. Er wordt rekening gehouden met mogelijkheden voor interprovinciale leveringen van drinkwater, waterbesparingsmaatregelen, extra oppervlaktewaterwinning en de inzet van innovatieve technieken als alternatief voor grondwaterwinning.
- Gebieden met hoge potentie voor geothermie, mogelijkheden voor gaswinning uit kleine velden en CO₂-opslag worden zoveel mogelijk buiten de begrenzing van Aanvullende Strategische Voorraden gehouden en er wordt rekening gehouden met de provinciale en gemeentelijke ambities op het gebied van bodemenergie.

Conclusie: In deze uitgangspunten zit een legitimatie om een breed onderzoek naar strategische mogelijkheden voor drinkwaterproductie en daarvoor noodzakelijke voorraden te starten. Met de resultaten uit dit onderzoek in de hand, kan de omvang van de ASV bepaald worden.

Uitgangspunten Beleidsnota Drinkwater, EU-kaderrichtlijn water en EU-drinkwater-richtlijn

Uit dit beleid en uit deze richtlijnen volgt dat de schoonste en best te beschermen bron, grondwater, de voorkeur heeft voor drinkwater en voor drinkwatervoorraden. Ook moet beschikbaarheid en inzet van nooddrinkwater geborgd worden in geval van calamiteiten, ook met het oog op terroristische dreiging.

Conclusie: In deze uitgangspunten zit een legitimatie om het onderzoek smaller te houden, en vooral te kijken naar het aanwijzen van ASV met alleen grondwaterbronnen om in de drinkwaterbehoefte uit het maximumscenario te kunnen voorzien.

Eigen wensen provincie

De notitie reikwijdte en detailniveau geeft aan dat de provincie tot een ASV wil komen in een open proces met stakeholders en met een evenwichtige belangenafweging. De uitgangspunten van de provincie voor het aanwijzen van gebieden zijn:

- aanvaardbare effecten van de winning op de omgeving en
- een balans tussen bescherming en ruimte voor ontwikkeling.

Deze uitgangspunten gaan niet zozeer over de aanwijzing van ASV, maar vooral over 'mogelijke toekomstige' winningen. Geef in het MER duidelijk aan of de provincie het doel inderdaad verbreedt tot het aanwijzen van toekomstige concrete winningslocaties.

Maak keuzes en hun milieueffecten duidelijk

De Commissie concludeert dat het in de notitie reikwijdte en detailniveau voorgestelde brede milieuonderzoek met stakeholders, het karakter heeft van een strategische visie op drinkwater in het algemeen en niet alleen op ASV.

De Commissie adviseert de uitgangspunten uit bovenstaande belangrijke beleidsstukken te gebruiken bij het bepalen van het speelveld voor de alternatieven. Deze uitgangspunten zijn onderling niet altijd congruent. Benoem in het MER deze verschillen en geef aan wat de consequentie daarvan zijn voor het onderzoek in dit MER.

Kies de alternatieven zo, dat zowel strategische keuzes over drinkwater in het algemeen, ASV en ook conflicten met bestaande en toekomstige activiteiten in het onderzoeksgebied zichtbaar worden. Zo wordt de te maken keuze duidelijk, en kunnen ook de milieueffecten van deze keuzes worden meegewogen bij het besluit.

Besluit ASV en eventuele andere besluiten

Om het milieubelang effectief te kunnen laten meewegen bij het vaststellen van de ASV, ziet de Commissie dat het nodig is om in het MER goed onderscheid te maken tussen het hoofddoel (vaststellen ASV) en (nevensgeschikte) doelen. De juiste afbakening van doelen helpt om:

- goed te kunnen beoordelen of het primaire doel, het vastleggen van de ASV in de verordening, wordt behaald;
- het goede speelveld voor de juiste alternatieven te beschrijven (zie hoofdstuk 3);
- maatregelen ten behoeve van andere doelen dan alleen het vastleggen van ASV, goed te onderbouwen.

De m.e.r.-procedure wordt doorlopen voor de Provinciale Verordening. Het kan zo zijn dat de uitkomsten van het onderzoek leiden tot andere mogelijke besluiten of initiatieven. Denk hierbij aan het (al dan niet vrijwillig) benutten van besparingsmogelijkheden. Geef aan welke besluiten hierbij aan de orde kunnen zijn en wat globaal de tijdsplanning is. Geef ook aan welke rol de provincie hierbij wil spelen: als wetgever, handhaver, facilitator of inspirator.

3. Verkenningen, alternatieven: MER in twee stappen

Niet te vroeg afbakenen

De Commissie adviseert een criterium te hanteren voor een minimale omvang van een reservering die vanuit productie van drinkwater realistisch is. Waterbedrijf Vitens geeft aan dat een omvang van 2 Mm³/jaar voor hen een minimum is. Geef hiervoor een onderbouwing in het MER en bepaal vervolgens welke gebieden dan afvallen.

Indien er veel gebieden afvallen, kan het wellicht nodig zijn om opnieuw te kijken naar stroomgebieden die vanwege een hoge dichtheid aan waterafhankelijke natuur in de NRD al zijn afgevallen. Door de daadwerkelijke effecten van een slim gekozen rekenlocatie binnen deze vaak uitgestrekte stroomgebieden te beschouwen, blijkt vervolgens in het MER of deze al dan niet geschikt zijn.

3.1 Onderzoek in twee stappen

Eerst een breed onderzoek en daarna richting ASV

Gezien de bestaande beleidsstukken, die niet altijd congruent zijn, zal de bandbreedte voor het MER onderzoek breed moeten zijn. Ook heeft de provincie eigen wensen voor het onderzoek, en wil de provincie mogelijk meer besluiten nemen op basis van het onderzoek. Uiteindelijk is het primaire doel de aanwijzing van ASV. Om te zorgen dat deze discussies niet door elkaar gaan lopen, adviseert de Commissie het MER onderzoek in twee delen op te zetten:

Verkenningen speelveld en alternatieven ASV

Stap 1

Stap 1 bestaat uit een verkenning naar feiten, die kan aansluiten bij de regionale studies. Het betreft enerzijds een brede verkenning naar beschikbare en potentieel winbare drinkwaterhoeveelheden en anderzijds een verkenning naar andere claims.

1a: Verkenningen invulling

Een verkenning naar mogelijke beschikbare en potentieel winbare drinkwaterhoeveelheden.

Hierbij gaat het om reëel te winnen drinkwater uit:

- Grondwater, geef de gebieden hierbij in 3D aan.
- Alternatieven bronnen zoals oevergrondwater, directe winning van oppervlaktewater en winning van brakwater.

Onderzoek ook reële besparingsmogelijkheden, en geef aan wat dit maximaal op kan leveren.

1b: Verkenningen bestaande en mogelijke toekomstige andere claims

Verken daarnaast de ruimtelijke beperkingen van de potentiële ASV locaties voor de omgeving en vice versa, driedimensionaal weergegeven. Het gaat hier om bestaande claims maar ook over toekomstige potenties voor bijvoorbeeld geothermie. Breng deze claims in 3D in beeld.

Zo kan beoordeeld worden met welke bestaande en toekomstige functies mogelijk conflicten bestaan, en met welke niet.

Geef een onderbouwde inschatting van de behoefte aan ASV die van andere provincies is te verwachten.

Breng van deze verkenningen globaal de milieueffecten in beeld. Neem alleen reële winningsopties mee, dus houdt rekening met de functie van het watersysteem, continuïteit van waterlopen en de bescherming van zeer kwetsbare beschermde natuurgebieden. Houdt de beschikbaarheid van bronnen hierbij los van de mogelijke andere claims, zodat in deze stap nog geen impliciete afweging van belangen wordt gedaan.

Stap 2: Alternatieven ASV

Het MER wordt primair opgesteld voor het vastleggen van ASV in de provinciale verordening. De tweede stap betreft het formuleren van alternatieven voor de potentiële ASV zoals die in de verordening zullen worden opgenomen. De Commissie adviseert onderscheidende alternatieven uit te werken, waardoor de (milieu)consequenties van de verschillende beleidspunten duidelijk worden.

Op basis van de resultaten uit stap 1 kan een bandbreedte worden aangegeven voor de in de ASV maximaal te reserveren hoeveelheid grondwater. In essentie betekent dit dat alternatieven in stap 2 betrekking kunnen hebben op de geografische (3D) afbakening van de ASV, de hiermee te reserveren hoeveelheid grondwater en het beschermingsregime van de gebieden voor de ASV. De alternatieven kunnen daarbij uit meerdere geografisch afgebakende gebieden bestaan. Dit betreft dus alternatieven voor ASV zoals die in de provinciale verordening kunnen worden vastgelegd.

Ook al gaan deze alternatieven alleen over de reservering voor de ASV zelf, neem de milieueffecten van aanleg en winning van eventueel benodigde andere bronnen om in de toekomst te kunnen voorzien, mee in de beoordeling van de alternatieven.³

3.2 Referentie

Beschrijf de bestaande toestand van het milieu in het studiegebied en de te verwachten milieutoestand als gevolg van de autonome ontwikkeling, als referentie voor de te verwachten milieueffecten.

Daarbij wordt onder de 'autonome ontwikkeling' verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu, zonder dat de voorgenomen activiteit of één van de alternatieven wordt gerealiseerd, in dit geval dus zonder aanwijzing van de ASV. Ga bij deze beschrijving uit van ontwikkelingen van de huidige functies in het studiegebied en van nieuwe functies waarover reeds is besloten. Als er belangrijke en onzekere ontwikkelingen zijn te verwachten zoals bij klimaat, kan het nuttig zijn deze met verschillende toekomstscenario's te onderzoeken. Zo kan onderzocht worden hoe gevoelig de ASV zijn voor deze ontwikkelingen.

Concreet betekent dit dat de huidige drinkwatervoorziening onderdeel van de referentie is, inclusief autonome ontwikkeling (voorgenomen sluiting en opening van bronnen). De huidige situatie ter plekke (in 3D) en de reeds vastgestelde claims zijn ook onderdeel van de referentie.

4. Bestaande milieusituatie en milieugevolgen

Effecten op de omgeving zijn er uiteraard alleen wanneer ASV ook daadwerkelijk worden aangesproken ten behoeve van de drinkwatervoorziening: ga uit van de situatie dat dit zal gaan gebeuren om zo na te gaan op welke locatie een reservering reëel is vanuit milieuoogpunt. De reservering heeft op zichzelf licht positieve effecten doordat er voorzichtiger wordt omgegaan met de ondergrond.

³ Bijvoorbeeld: bij een alternatief waarbij een flink deel van de toekomstig drinkwatervoorziening bij calamiteiten wordt voorzien met een oeverwaterwinning, moeten de effecten van deze winning, inclusief de effecten van de aanleg en installatie van zo'n winning globaal worden beschreven.

4.1 Beoordelingskader stap 1: verkenningen naar bronnen en claims

Voor beide stappen is op onderdelen een ander beoordelingskader noodzakelijk omdat zowel de aard van alternatieven als de aard en detailniveau van de milieueffecten zullen verschillen. Dit wordt in dit hoofdstuk waar nodig per milieuaspect aangegeven.

Stap 1

De verkenningen leiden tot een bandbreedte van reëel te reserveren voorraad grondwater en water uit andere bronnen. Ook geven de verkenningen inzicht in eventuele andere claims. Om de milieueffecten van de inzet van alternatieve bronnen in beeld te brengen, zijn aanvullende criteria nodig ten opzichte van alleen grondwater als bron.

Aspecten die een rol kunnen spelen in dit aanvullende beoordelingskader:

- kenmerken van de fysieke leefomgeving en de effecten daarop (landschap, natuur, bodem en water) .
- Systeemkenmerken van de verschillende winnings- of besparingsmogelijkheden die leiden tot milieueffecten (gebruik chemicaliën en energie, productie van reststoffen, gevolgen grondwaterstand, ruimtebeslag, bovengrondse of ondergrondse infra, en dergelijke)
- De effecten op andere gebruiksfuncties waaronder landbouw, recreatie, wonen in gebieden waar winningen potentieel mogelijk zijn moeten los van de milieueffecten beschreven worden.

Motiveer met behulp van het beoordelingskader welke milieuargumenten een rol hebben gespeeld bij afbakening van potentieel geschikte gebieden. Geef tevens aan welke andere argumenten (juridisch, financieel) bij het bepalen van de bandbreedte een rol hebben gespeeld. Effecten van eventuele andere claims op de ondergrond hoeven niet meegenomen te worden.

4.2 Beoordelingskader stap 2: alternatieven ASV

Beoordelingskader halen van doelen

Werk een beoordelingskader uit voor vergelijking van alternatieven voor aanwijzing van verschillende mogelijke gebieden als ASV. Ontwikkel deze voor de eigen doelen, de doelen uit STRONG en de beleidsnota Drinkwater.

Beoordelingskader effecten

Gebruik het beoordelingskader in de NRD als basis maar pas deze aan de aard van de afweziging (gebieden in 3D). Effecten die voor alle locaties gelijk zijn (bijvoorbeeld hulpstoffen bij winning) kunnen achterwege blijven. Andere criteria dan milieucriteria kunnen in het MER een plek krijgen maar wel gescheiden van de milieubeoordelingen. Dit betreft in ieder geval de effecten op de landbouw.

Detailniveau beoordelingskader

De mate van detailniveau in stap 2 is sterk afhankelijk van het detail waarmee de ASV wordt vastgelegd. Voor het MER wordt gewerkt met rekenlocaties voor fictieve winningen. In een groot reserveringsgebied is er nog veel ruimte om deze rekenlocaties te verschuiven naar een plek waar bijvoorbeeld de natuur het minste last heeft van een grondwaterwinning en kan veel onderzoek worden doorgeschoven naar de eventuele toekomstige vergunningsaanvraag voor een concrete winlocatie. Bij een heel precieze en afgepaste aanwijzing van een ASV, zal

het onderzoek zich nu ook al verder moeten verdiepen om de uitvoerbaarheid van een eventuele toekomstige winning nu al aannemelijk te maken.

4.3 Bodem en water

Voor verschillende potentiële toekomstige rekenlocaties worden modelberekeningen uitgevoerd met verschillende modelconcepten. Geef voor de verschillende gebruikte modelconcepten een indicatie van de nauwkeurigheid (bandbreedte) van de gepresenteerde modelresultaten (met name verandering in grondwaterstanden en kwel/infiltratieveranderingen). Beschouw daarbij de onzekerheden in de modelinvoer en de beperkingen van de modelconcepten, bijvoorbeeld de wijze waarop de koppeling met het oppervlaktewater is geschematiseerd. Geef aan wat dit betekent voor de bepaling van de afgeleide milieueffecten en voor de vergelijking van de alternatieven.

Geef een indicatie van de in de verschillende stroomgebieden maximaal duurzaam te winnen hoeveelheden grondwater. Geef ook aan hoe hierbij de risico's vanuit bestaand gebruik van de ondergrond, zoals WKO-systemen en geothermie, zijn meegenomen. Geef daarnaast ook een beschouwing van de ontwikkeling van de kwaliteit van de watersystemen op lange termijn als gevolg van diffuse verontreiniging van de bodem door meststoffen en biociden.

4.4 Natuur

Natuur is voor zowel stap 1 als stap 2 van belang, maar de uitwerking verschilt.

4.4.1 Stap 1 risico-inventarisatie verkenningen

In stap 1 gaat het (onder andere) om de vraag hoeveel grondwater gewonnen kan worden zonder onaanvaardbare schade aan (grond-)waterafhankelijke natuur. Voor deze aanvaardbaarheid van schade is allereerst de status van natuurgebieden van belang:

- In een Natura 2000-gebied mag geen afbreuk worden gedaan aan gevoelige habitats. Reserveringen rond deze gebieden hebben daarom alleen zin wanneer aangetoond is dat natuurschade voorkomen of effectief gemitigeerd kan worden.
- Gebieden van het nationale natuurnetwerk (NNN) bieden wat meer vrijheid, onder andere voor compensatie of verschuiving van natuurdoelen. Voor bedreigde natuurtypen met een lange ontwikkelingstijd zijn compensatie of verschuiving echter niet goed mogelijk.

De Commissie beveelt daarom aan om in stap 1 vooral te kijken naar (grond-)waterafhankelijke Natura 2000-gebieden, natuurwateren en ecohydrologisch kritische Natuurnetwerk-gebieden (met natuurtypen met een lange ontwikkelingstijd).

De belangrijkste vraag is voor deze gebieden: (wanneer) zijn negatieve effecten van toekomstige winningen hier uit te sluiten? De Commissie merkt hierbij op dat in de zoekgebieden in de NRD nog wel waterafhankelijke Natura 2000-gebieden liggen (voorbeeld: polder Arkemheen bij Nijkerk, zie inspraakreactie provincie Flevoland). Voor dergelijke gebieden zou het MER aannemelijk moeten maken dat winning hier mogelijk is zonder schade aan natuurdoelen. Geef vervolgens aan tot welke reservering dat maximaal kan leiden zonder natuurschade.

De Commissie geeft ter overweging voor stap 1 de scores weer te geven met het stoplichtmodel:

- Een groene score betekent: geen gevoelige natuur met natte typen.
- Een oranje score betekent: er zijn waterafhankelijke habitats, maar effect kan meevallen door gebiedsspecifieke omstandigheden. Bovendien zijn er mitigerende maatregelen mogelijk om de score in de nadere uitwerking 'op groen' te krijgen.
- Een rode score betekent: er zijn gevoelige Natura 2000-gebieden in de buurt of NNN (kritische typen met lange ontwikkelingstijd: onvervangbaar) waarbij geen maatregelen mogelijk zijn.

4.4.2 Stap 2 aantasting uit te sluiten?

In stap 2 gaat het om de daadwerkelijke beschouwing van de ASV-alternatieven.

In de afbakening van deze alternatieven zijn de gebieden met evidente schade aan natte natuur al afgevallen. Het gaat nu om de beschrijving van gevoelige natuur in gebieden waar grondwaterwinning op het eerste gezicht goed mogelijk lijkt. Dit betekent dat de gevoelige natuurgebieden mogelijk klein zijn, verspreid liggen of door hun specifieke ecohydrologische kenmerken niet direct reageren op grondwateronttrekkingen (bijvoorbeeld schijnspiegelsystemen)⁴. Om deze gebieden te kunnen karakteriseren is daarom vrij veel detail nodig, zeker als de ASV al heel precies wordt vastgelegd en deze niet is overgedimensioneerd. Tegelijkertijd zijn de zoekgebieden mogelijk nog groot, waardoor deze mate van detail tot een overvloed aan informatie kan leiden die moeilijk te hanteren is voor een lezer van het MER.

De Commissie beveelt aan om dit dilemma hanteerbaar te maken door de natuurgebieden op een wat hoger abstractieniveau te karakteriseren. Bijvoorbeeld dat van een 'natuurtype'⁵. Door binnen dit natuurtype ook het ecohydrologisch meest kritische habitat te benoemen kan de effectenstudie toch de juiste gevoeligheid en diepgang bereiken. De benadering per stroomgebied uit het NRD acht de Commissie in stap 2 (en mogelijk ook al in stap 1) te grof, temeer omdat denkbaar is dat een winning benedenstrooms in deze uitgestrekte stroomgebieden niet direct invloed hoeft te hebben op een natuurgebied dat bovenstrooms ligt.

Natura 2000-gebieden

Beschrijf de Natura 2000-gebieden die het risico lopen beïnvloed te worden aan de hand van de instandhoudingsdoelstellingen⁶ voor de verschillende soorten en habitats en of sprake is van een behoud- of verbeterdoelstelling. Geef aan wat de huidige staat van instandhouding is van deze gebieden, en ga hierbij uiteraard ook in op bestaande verdrogingsproblematiek.

Onderzoek of er gevolgen voor Natura 2000-gebieden zijn:

- In stap 1 ligt het voor de hand dit op basis van vuistregels en inschattingen van ecohydrologische gevoeligheid te doen.

⁴ Een schijnspiegel is een freatisch vlak van een grondwaterlichaam gelegen op een slecht doorlatende laag, waaronder weer een onverzadigde zone voorkomt (CHO-TNO, 1986).

⁵ Natuurtypen zijn hoofdgroepen van natuur zoals bijvoorbeeld gedefinieerd in de Index Natuur en Landschap. Voorbeelden zijn: moerassen, beken en bronnen, vochtige schraalgraslanden.

⁶ Op dit moment lopen procedures om Natura 2000-gebieden (opnieuw) aan te wijzen. Hiervoor worden eerst ontwerp-aanwijzingsbesluiten genomen en vervolgens definitieve aanwijzingsbesluiten. In het MER kan uitgegaan worden van de concept-instandhoudingsdoelstellingen uit de ontwerp-aanwijzingsbesluiten. In de (concept)beheerplannen worden deze per gebied uitgewerkt in omvang, ruimte en tijd.

- In stap 2,
 - Waar het om heel concrete voorstellen voor krap begrensde gebieden gaat, is inzoomen gewenst op de gebiedsspecifieke ecohydrologische relaties. Hiervoor is het van belang de actuele ontwikkelingsgraad van de beschermde habitats en soorten te beschouwen alsmede de mate waarin hier herstelmaatregelen zoals die van het PAS zijn geprogrammeerd.
 - Als de gebieden heel ruim worden bemeten, kan een risicoanalyse zoals in stap 1 volstaan als daarbij aannemelijk kan worden gemaakt dat maatregelen beschikbaar zijn om aantasting van natuurlijke kenmerken van Natura 2000-gebieden kan worden voorkomen.

Als op grond van objectieve gegevens niet kan worden uitgesloten dat het voornemen afzonderlijk dan wel in combinatie met andere plannen of projecten, significante gevolgen kan hebben voor het/de Natura 2000-gebied(en), geldt dat een Passende beoordeling moet worden opgesteld, waarbij rekening wordt gehouden met de instandhoudingsdoelstellingen van dat gebied.⁷ De Commissie adviseert deze Passende beoordeling op te nemen in het Plan-MER.

Nationaal/Gelders Natuurnetwerk (NNN/GNN)

Geef op kaart een overzicht van de natte (inclusief aquatische) en vochtige GNN-gebied(en) in en rond het zoekgebied die mogelijk geraakt worden door het voornemen (dus eventueel ook NNN over de provinciegrens). Verdiep dit inzicht voor stap 2 door de overblijvende gebieden te karakteriseren in termen van natuurtype en meest gevoelige habitat(s). Ga in de effectbeoordeling in op de ecohydrologische systeemkenmerken van deze gebieden, zodat de doorwerking van een eventuele latere winning te kan worden beoordeeld. Geef per gebied voor dit natuurtype aan welke type mitigerende maatregelen mogelijk zijn om negatieve effecten te voorkomen of teniet te doen.

Voor het GNN geldt beschermingsregime met verschillende 'sporen'. Geef aan hoe het voornemen past binnen dit regime, en hoe eventuele (extra) compensatie kan worden ingevuld.

4.5 Klimaat

Geef aan of en op welke wijze de mogelijke ASV invloed ondervinden van klimaatverandering. De Commissie adviseert om zorgvuldig na te gaan wat de mogelijke gevolgen voor ASV kunnen zijn en welke mitigerende en adaptieve maatregelen de ASV kunnen beschermen. Op deze manier kan een zinvolle invulling worden gegeven aan de ambitie om met het klimaat rekening te houden.

Maak bij de beschrijving van de gevolgen van klimaatverandering in ieder geval gebruik van het meest extreme klimaatscenario van het KNMI. Geef per alternatief aan hoe robuust de voorspelde effecten zijn in extreme klimaatsituaties, met name in periodes van langdurige droogte respectievelijk periodes met veel neerslag. Dit kan bijvoorbeeld door per stroomgebied de kansen en knelpunten aan te geven. Geef ook globaal aan met welk type adaptatiemaatregelen deze effecten beheersbaar of mitigeerbaar zijn. Verken in hoeverre de mogelijk

⁷ Bij de beoordeling of een Passende beoordeling nodig is mogen mitigerende maatregelen niet worden meegenomen. In de Passende beoordeling zelf mogen mitigerende maatregelen wel worden meegenomen.

toekomstige waterwinning andere adaptatiemaatregelen (bijvoorbeeld waterberging en winning van bodemenergie) kan verhinderen of bemoeilijken.

4.6 Omgevingseffecten

Een aangewezen ASV legt beperkingen op aan bovengrondse en ondergrondse gebruiksfunctie in de directe omgeving van de ASV's en in een groter gebied er omheen. Geef inzicht in deze ruimtelijke beperkingen zowel vanuit het perspectief van de reservering als vanuit het perspectief van nabijgelegen bedrijven (landbouw, recreatie), bedrijventerreinen en gemeenten (perspectieven voor gebiedsontwikkeling).

Leveringszekerheid

Geef voor de verschillende verkenningen en alternatieven kwalitatief aan in hoeverre deze verschillen in leveringszekerheid in het geval van calamiteiten.

Overige effecten

Beschrijf alle overige effecten zoals voorgesteld in de notitie R&D.

5. Overige aspecten

5.1 Leemten in kennis en milieu-informatie

Het MER moet aangeven over welke milieuaspecten onvoldoende informatie kan worden opgenomen door gebrek aan kennis en/of gegevens, zoals bijvoorbeeld de invloed van (diepe) geothermieprojecten op de kwaliteit van de grondwatervoorraad. Geef aan of de ontbrekende gegevens op korte termijn kunnen worden ingevuld. Geef daarnaast ook aan wat consequenties van een mogelijk tekort aan kennis kan zijn.

5.2 Kaartmateriaal en beeldmateriaal

Gebruik recent en overzichtelijk kaartmateriaal met duidelijke legenda. Op minstens één kaart moeten alle topografische namen die in het MER worden gebruikt goed leesbaar zijn aangegeven. Verduidelijk de alternatieven door gebruik te maken van (3D) visualisaties.

5.3 Samenvatting van het MER

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- de voorgenomen activiteit en de alternatieven daarvoor;
- de belangrijkste effecten voor het milieu bij het uitvoeren van de voorgenomen activiteit en de alternatieven, de onzekerheden en leemten in kennis die daarbij aan de orde zijn; de vergelijking van de alternatieven.

Bijlage 1, bestaand beleid

Aanvullende Strategische Voorraden (ASV)

De provincies wijzen binnen een periode van 2 tot 3 jaar de noodzakelijke Aanvullende Strategische Voorraden aan en leggen het daarbij behorende beschermingsregime vast in provinciale verordeningen. Daarbij gelden de volgende uitgangspunten:

1. De provincies werken de beleidsopgave uit op basis van een gezamenlijk plan van aanpak en betrekken de drinkwaterbedrijven, de gemeenten en de waterschappen bij de uitwerking.
2. Het maximumscenario, met een mogelijke gemiddelde groei van de drinkwatervraag met 30%, wordt als richtpunt genomen voor de toekomstige drinkwaterbehoefte op landelijk niveau. Er wordt rekening gehouden met mogelijkheden voor interprovinciale leveringen van drinkwater, waterbesparingsmaatregelen, extra oppervlaktewaterwinning en de inzet van innovatieve technieken als alternatief voor grondwaterwinning.
3. Gebieden met hoge potentie voor geothermie, mogelijkheden voor gaswinning uit kleine velden en CO₂-opslag worden zoveel mogelijk buiten de begrenzing van Aanvullende Strategische Voorraden gehouden en er wordt rekening gehouden met de provinciale en gemeentelijke ambities op het gebied van bodemenergie.
4. De omvang van de Aanvullende Strategische Voorraden wordt afgestemd op de toekomstige drinkwaterbehoefte en niet overgedimensioneerd. Deze grondwatervoorraden zijn daardoor over het algemeen beperkt van omvang.
5. De grondwatervoorkomens worden driedimensionaal afgebakend, zodat andere activiteiten in de ondergrond niet onnodig worden beperkt.
6. De nu al vastgestelde Strategische Voorraden en grote boringvrije zones en de in beeld gebrachte potentiële Aanvullende Strategische Voorraden worden tegen het licht gehouden van de hierboven vermelde uitgangspunten."

Relevante passages Beleidsnota Drinkwater. Schoon drinkwater voor nu en later.

Doel 4: Vergroten weerbaarheid vitale drinkwaterinfrastructuur

- Integrale analyse van de bescherming van vitale drinkwaterinfrastructuur;
- Het verhogen van de weerbaarheid bij een drinkwatercrisis door het minimaliseren van risico's [in de toelichting gaat het ook over terroristische bedreigingen] en opnemen en uitvoeren van maatregelen in leveringsplannen;
- Het borgen van beschikbaarheid en inzet van nooddrinkwater in geval van calamiteiten;
- Het aanwijzen en beschermen van nationale grondwaterreserves ten behoeve van nationale veiligheid.

Uit 4.3: Beleidsuitgangspunt is dat – uit oogpunt van een verwaarloosbaar risico voor de volksgezondheid, consumentenvertrouwen en het voorzorgsprincipe – de schoonste beschikbare bron wordt gebruikt en dat preventie alsmede bronbeleid prevaleren.

Er geldt qua schoonste bron een algemene voorkeur voor het gebruik van grondwater. Daar waar deze bron niet in voldoende mate of kwaliteit beschikbaar is, wordt ingezet op het gebruik van oevergrondwater of oppervlaktewater. Bij oppervlaktewater is met het oog op risico's vanwege calamiteiten voorraadvorming nodig.

Dit komt ook terug in de 'preventieladder'. Daarbij is preventie de eerste stap, en extra zuivering de 4de, laatste, stap.

Relevante passages Drinkwaterrichtlijn

Kaderrichtlijn Water (2000/60/EG)/drinkwaterrichtlijn (98/83/EG) stelt:

Ze [Europese overheden] moeten deze waterlichamen zodanig beschermen dat de achteruitgang van de kwaliteit daarvan wordt voorkomen, “teneinde het niveau van zuivering dat voor de productie van drinkwater is vereist, te verlagen” (Art 7, lid 3).

BIJLAGE 2: Projectgegevens

Advies van de Commissie over de op te stellen MER

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep geeft aan welke onderwerpen naar zijn mening moeten worden behandeld in het MER en met welke diepgang. Op onze website vindt u meer informatie over de [werkwijze](#) van de Commissie.

Samenstelling van de werkgroep

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

Allard van Leerdam

Willemijn Smal (secretaris)

Rob Speets

Marja van der Tas (voorzitter)

Gerrit de Zoeten

Besluiten waarvoor dit milieueffectrapport is opgesteld

Aanpassen provinciale omgevingsverordening

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?

Voor activiteiten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een MER vereist zijn. De bijlagen C en D bij het Besluit milieueffectrapportage geven aan om welke [activiteiten](#) het gaat. Voor deze procedure gaat het in ieder geval om de activiteit , C15.1 *De infiltratie van water in de bodem of onttrekking van grondwater aan de bodem alsmede de wijziging of uitbreiding van bestaande infiltraties en onttrekkingen* en D15.2 *De aanleg, wijziging of uitbreiding van werken voor het onttrekken of kunstmatig aanvullen van grondwater*. Een MER is ook nodig omdat effecten op Natura 2000-gebieden optreden die in een Passende beoordeling moeten worden beschreven. Daarom wordt een plan-MER opgesteld.

Bevoegd gezag voor het besluit

Provinciale Staten van Gelderland

Initiatiefnemer

Gedeputeerde Staten van Gelderland

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?

Alle zienswijzen en adviezen die de Commissie tot en met 30 mei 2018 van het bevoegd gezag heeft ontvangen, heeft ze gelezen en in haar advies verwerkt, voor zover relevant voor het MER.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft beoordeeld?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl projectnummer [3300](#) in te vullen in het zoekvak.

Bezoekadres

A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

Postadres

Postbus 2345
3500 GH Utrecht

t 030-2347666
e mer@eia.nl
w commissiemer.nl

